

A. Giddens'a Göre Toplumsal Değişmeyi Etkileyen Faktörler

İçeriği Yazan: [Asaf ŞİMŞEK](#) [1] Zaman: Pzt, 01/09/2008 - 06:00

Yazar: Asaf Şimşek

Toplumsal değişmeyi açıklayabilmek için birçok etkeni göz önünde bulundurmak gerekir. Çünkü toplumsal yapılar işlevsel olarak birbiriyle ilişkilidir. Bu ilişkinin kolları tarihsel süreçle daha da sağlamlaşmıştır. Toplumsal değişimin temel dayanağı tarih olsa bile, tek bir nedene bağlamak değişimi anlamak için yetersiz kalabilir.

Giddens'a göre hiçbir tek etkenli kuramın; avcılıktan, toplayıcılıktan ve köy topluluklarından, geleneksel uygarlıklara ve son olarak da günümüzün oldukça karmaşık toplum düzeylerine kadar, insanın toplumsal gelişiminin çeşitliliğini açıklama şansı yoktur.

Değişim sürecinde dönemlik etkenlerin oluşturduğu tepkilerin, topluluklar üzerindeki sonuçlarını görmek için uzun dönemde değişmeyen ve süreklilik arz eden etkenleri de dikkate almak gerekiyor.

Toplumsal değişimi sürekli etkileyen üç ana etkeni Giddens; fiziksel çevre, politik örgütlenme ve kültürel etkenler olarak belirler.

1. Fiziksel Çevre

Fiziksel koşulların ve mekânların kuşkusuz toplumsal değişme üzerinde önemli etkisi vardır. Özellikle iklim yani hava koşulları insan yaşamının niteliğini göstermektedir. Yaşamın sürdürüldüğü çevreye uyumla, toplumsal gelişim ve değişimin arasındaki ilişki göz ardı edilemez. "İnsanın toplumsal örgütünü geliştirmesinde, fiziksel çevrenin çokluk etkisi vardır. Bu insanların hava koşullarıyla ilgili olarak yaşam biçimleri düzenledikleri yerler olan çevre koşullarında çok açıktır." (Giddens; 2000:552)

Giddens'a göre, toplumsal değişme üzerine çevrenin etkisi doğrudan değildir. İnsanlar sıkça, nispeten oturulamaz bölgelerde, bir hayli üretim bolluğu geliştirebilirler. "Gelişen üretim sistemleri ve çevre arasında, doğrudan çok az ilişki vardır. Demek ki çevreye uyum hakkında evrimcilerin vurgusu, Marx' ın toplumsal değişmeyi açıklamadaki fikirlerinden daha az aydınlatıcıdır. Çünkü Marx, insanların kendilerini, hayvanların yaptığı gibi, çevrelerindeki şartlara neredeyse hiç uymadıkları üzerinde durur." (Giddens;2000:553) Karşılıklı düşünceler; fiziksel çevrenin insanların üretimleri ve etkinlikleri üzerinde ne kadar ve nasıl etkili olduğunu tartışma konusu haline getirmiştir.

2. Politik Örgütlenme

Toplumsal yapılardaki değişimi oldukça etkileyen ikinci etken, politik örgütlenme tipidir.

Politik örgütlenmeler, toplumsal hayata hareketliliği sağladığı için, politik örgütlenmelerin güçlendiği yerlerde toplumsal değişme çok sık yaşanır. Farklı anlayışlar etrafında birleşen örgütlerin, birbirlerinden etkilenmeleri ve/veya sahip oldukları düşünceleri uygulama çabaları toplumsal değişimi hızlandıran sonuçlar doğurur. Politik örgütlenmenin önemini Giddens şöyle açıklamakta;

"Taşıyıcı ve avcı toplumlarda, topluluğu harekete geçirecek hiçbir politik otorite olmadığı için, bu etki en az düzeydedir. Bununla beraber, diğer toplum biçimlerinin hepsinde farklı politik öznelerin varlığı - şefler, lordlar, krallar, hükümetler- o toplumdaki gelişmenin gidişatını belirlerler." (Giddens;2000:553)

Ayrıca yine Giddens' a göre, askeri güç, çok sayıda geleneksel devletlerin kurulmasında, temel bir rol oynamıştır. Askeri güç sonuç olarak, bu devletlerin, aynı derecede temel bir yolla yaşamasını ve yayılmasını etkilemiştir. Aynı politik örgütlenmeler, aynı yönetim biçimini ve buna paralel birbirine yakın toplumsal değişimleri getirmiştir.

3. Kültürel Etkenler

Toplumsal değişim üzerindeki üçüncü ana etken, liderlik, iletişim sistemleri ve dinin etkilerini de içeren, kültürel etkenlerdir. Kültürel etkenlerin bazı unsurları, toplumsal farklılaşmanın yaşanmamasına etki edebilmektedir. Bu unsurlar, sosyal yaşamda yapısal değişimi ya frenler ya da yavaşlatırlar. Bu değişimde varolan kültür yapısı kullanılarak, tepkilerin seyreltilmesi sağlanabilir. Giddens: "Bazı dinsel inanç türleri ve uygulamaları, her şeyden daha önemli ihtiyaç duyulan şeyin geleneksel değerlere ve ayinlere sıkıca sarılmak olduğunu vurgulayarak değişim üzerinde bir fren etkisi yapmışlardır. Ne var ki, Max Weber' in de vurguladığı gibi, dinsel inançlar oldukça sık olarak, toplumsal değişim için baskılarda harekete geçirici bir rol oynarlar." düşüncesiyle bu baskının önemine dikkat çekmiştir. (Giddens;2000:553-554)

Giddens' a göre, değişimin hızını ve karakterini etkileyen, özellikle en önemli kültürel etki, iletişim sistemlerinin yapısıdır. İletişim düzeninin doğruları ve yanlışları değişimi olumlu ya da olumsuz yönde etkileyebilir. Toplumsal iletişimin önemi kadar, bireysel iletişim de değişim üzerinde büyük etkiye sahiptir. Liderlerin iletişim yapısını akılcı bir biçimde kullanması değişim tarih boyunca hızlandırmıştır.

Giddens' ın deyişiyle, kültürel etkenlere, iletişimi alt dal olarak kullanabilen liderliği de katmamız gerekir. Çünkü tek tek liderlerin dünya tarihinde çok büyük tesirleri olmuştur. Dini lider olarak İsa, politik lider olarak Julius Caesar gibi isimler, köklü değişimlerin önderleri olarak tarihe geçmişlerdir. Liderlerin izledikleri tutumlar, toplumların yapısını geliştirmiş veya değiştirmiştir.

Günümüze kadar süregelen toplumsal değişimin belli evreleri yoktur. Çünkü toplumsal değişimi etkileyen faktörler her dönem aynıdır. Önemli olan bu etkenlerin toplumu nasıl etkilediği ve toplumun buna vermiş olduğu tepkidir.

[\[2\]letisim@politikadergisi.com](mailto:[2]letisim@politikadergisi.com)

Bu yazı; Politika Dergisi, Sayı 7'de yer almıştır. Tüm fazladan özellikleri ile orijinal sayıyı indirmenizi öneririz. Sayı 7'yi indirmek için [buraya tıklayınız](#). [3]

Yorumlar

- [Bilim/Kuramsal](#) [4]

Kaynak URL (05/05/2024 - 14:12 tarihinde yazdırıldı):

<https://www.politikadergisi.com/makale/giddens%E2%80%99a-gore-toplumsal-degismeyi-etkileyen-faktorler>

Bağlantılar:

[1] <https://www.politikadergisi.com/pd-uye/asaf-simsek>

[2] <mailto:asaf.simsek@politikadergisi.com>

[3] <http://www.politikadergisi.com/sites/default/files/PD7.zip>

[4] <https://www.politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/bilimkuramsal>